

Коломієць А.М. Інформаційна культура вчителя: дефінітивний аналіз // Культура і вчитель : зб.наук.-метод. праць/ авт. колектив під кер. А. Б. Щербо. – Вінниця: ВДПУ, 2006. – Випуск 3.

Анотація

Інформаційна культура вчителя: дефінітивний аналіз

У статті здійснено дефінітивний аналіз поняття «інформаційна культура вчителя». Інформаційна культура особистості визначена як складова загальної культури людини. Інформаційну культуру вчителя визначено як систему знань, умінь і навичок із формулювання потреби в інформації зі здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів, з відбору, оцінювання, збереження знайденої інформації, з інтеграції, структуризації та створення нового інформаційного продукту.

Ключові слова: інформаційна грамотність, інформаційна культура вчителя, інформаційна культура особистості, інформаційна поведінка, інформаційний простір, інформаційні потоки, інформаційний світогляд, інформаційне суспільство, професійна культура вчителя.

Информационная культура учителя: дефинитивный анализ

В статье осуществлен дефинитивный анализ понятия «информационная культура учителя». Информационная культура личности определена как составляющая общей культуры человека. Информационную культуру учителя определена как система знаний, умений и навыков по формулировка потребности в информации по осуществлению поиска необходимой информации по всей совокупности информационных ресурсов, по отбору, оценке, сохранение найденной информации, по интеграции, структуризации и создание нового информационного продукта.

Ключевые слова: информационная грамотность, информационная культура учителя, информационная культура личности, информационная поведение, информационное пространство, информационные потоки, информационное мировоззрение, информационное общество, профессиональная культура учителя.

Kolomiets A.M.

Teacher's information culture: a definitive analysis. The article provides a definitive analysis of the concept of «teacher's information culture». Information culture of a personality is defined as a component of an individual's general culture. Teacher's information culture is defined as a system of knowledge, skills and abilities to formulate the need for information to search for the necessary information from the whole set of information resources, selection, evaluation, storage of information found, integration, structuring and creation of a new information product.

Key words: information literacy, teacher's information culture, personality's information culture, information behavior, information space,

information flows, information worldview, information society, teacher's professional culture

Коломієць А.М.

Інформаційна культура вчителя: дефінітивний аналіз

Термін “інформаційна культура особистості” був уведений для відображення того факту, що кожна людина повинна мати визначений рівень культури щодо поводження з інформацією. Інформаційна культура є частиною загальної культури особистості і її часто розглядають поряд з математичною, фізичною, художньою й іншими культурами людини. Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей людини, який сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця в суспільстві й своєї ролі в ньому.

Наявні визначення цього поняття часто трактують його занадто вузько. Так, А.А. Гулеватий, М.І. Жалдак та Г.С. Ітпекова основним у визначенні поняття „інформаційна культура” вважають готовність до „використання нових інформаційних технологій у своїй життєдіяльності”, а основну роль у формуванні інформаційної культури відводять предмету інформатики [1, с.37]. Така думка є правомірною, проте, на нашу думку, підготовка в галузі інформатики повинна включати не тільки практичне освоєння інструментарію інформаційних технологій, а й оволодіння загальними поняттями і методами інформатики як базової наукової і навчальної дисципліни. Вищий рівень методології інформатики складають поняття про інформацію й інформаційні системи, про інформаційні процеси в природі й суспільстві, про місце і функції інформатики в системі наук тощо.

Частіше інформаційну культуру особистості трактують як сукупність методів, прийомів і навичок щодо збирання, збереження, опрацювання й створення освітньої інформації [11]: “інформаційна культура – уміння цілеспрямовано працювати з інформацією і використовувати для її одержання, обробки і передачі комп'ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби і методи”. У цьому випадку автори зводять одну зі складових загальної

культури людини лише до певного вміння або лише до сукупності методів, тим самим звужують зміст поняття. Проте, на наше переконання, інформаційна культура є визначальним чинником розвитку всіх інших складових культури людини. Ми більше погоджуємось із тлумаченням інформаційної культури як "якісної характеристики життєдіяльності людини, насамперед у галузі одержання, передавання, зберігання та використання інформації, де пріоритетними є загальнолюдські духовні цінності" [5, с.106].

Перекликаються між собою і два наступні означення:

„Інформаційна культура – рівень знань, що дозволяє людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні і сприяти інформаційній взаємодії ” [10, с.59].

„Інформаційна культура – сукупність інформаційних можливостей, що доступні фахівцеві в будь-якій сфері діяльності в момент розвитку цивілізації” [14, с.12].

Ми більше погоджуємося з думкою А. П. Єршова про те, що поняття “інформаційна культура” повинне бути більш ємним, широким і конкретним. Досить широким це поняття вважає Р.С. Гуревич, який аналізує інформаційну культуру „як фундаментальний вимір життя сучасного постіндустріального суспільства” , до суттєвих ознак якого зараховує докорінну зміну структури зайнятості населення, збільшення питомої ваги висококваліфікованого персоналу в усіх галузях виробництва й управління, провідну роль наукових досліджень у розвитку суспільства [2, с.354].

Найповніше зміст поняття інформаційної культури розкрито Н. М. Розенбергом [13]. Він визначає інформаційну культуру як найважливіший компонент духовної культури людини в найзагальнішому значенні цього слова і приводить низку її складових. Вважаючи інформаційну культуру важливою складовою духовної культури, Н. М. Розенберг дійшов висновку, що поняття “інформаційна культура людини” відноситься до системних, багатоаспектних понять, що не обмежуються рамками інформатики як навчальної дисципліни. Н. М. Розенберг виокремлює наступні його

компоненти: загальнонавчальна культура, культура діалогу і власне “комп'ютерна культура”.

Такий підхід до трактування поняття інформаційної культури підтримує і Г. М. Коджаспирова, яка пропонує в змісті поняття “інформаційна культура особистості” виділити наступні компоненти: систему загальнонавчальних знань і умінь; комунікативні вміння, знання й уміння в галузі інформатики. До першого компонента науковці зазвичай відносять уміння швидко читати, складати план, реферувати й конспектувати, складати анотації, резюме, використовувати документи, каталоги, картотеки, уміння міркувати, доводити, обґрунтовувати і т.ін. [8]. З цієї точки зору загальнонавчальна культура, як компонент інформаційної, представляє собою комплекс навичок у роботі з книгою, що включає усвідомлений вибір тематики читання, систематичність і послідовність, уміння знаходити потрібну літературу за допомогою бібліографічних посібників; користуватися довідково-бібліографічним апаратом, орієнтуватися в книзі з метою максимального засвоєння і глибокого сприйняття прочитаного, застосовувати раціональні прийоми роботи з книгою тощо. Тому перший компонент інформаційної культури точніше називати інформаційно-бібліографічною культурою.

Комунікативні якості особистості включають уміння адекватно сприймати й оцінювати чужу думку; пред'являти інформацію в такій формі, що сприяє продуктивному процесу дискусії; складати конструктивні програми діяльності для досягнення загальних цілей. Культура діалогу, яку Н. М. Розенберг також відносить до інформаційної, тісно пов'язана з мовною, комунікативною, психологічною культурами.

Комунікативні уміння найкраще розвивати за допомогою дисциплін філологічного циклу, але значну роль тут відіграють предмети психолого-педагогічного та соціального циклів. Проте в сучасному інформаційному суспільстві, яке багато в чому вже орієнтоване на мережні технології, комп'ютерно-опосередковані комунікативні навички є ключовими серед професійних якостей. Тому в професійній педагогічній освіті такі

комунікативні навички, як грамотність листування, ефективна робота з різною електронною інформацією, критичне оцінювання інформаційних ресурсів, координування спільних дій, презентація і самопрезентація, дозволять ефективно будувати взаємодії і взаєморозуміння з учасниками освітнього процесу, керувати комунікативним процесом в освітньому середовищі.

Комп'ютерну культуру, на нашу думку, варто було б назвати комп'ютерною компетентністю, і вона також, поза всяким сумнівом, належить до інформаційної культури. У зв'язку з цим вважаємо близьким до поняття „інформаційна культура” поняття „інформаційно-комунікаційна компетентність”, яке є системним утворенням знань, умінь і навичок педагога в галузі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [9].

Поняття „комп'ютерна грамотність”, на нашу думку, має включати також компоненти, що відображають психологічні проблеми й наслідки використання (ІКТ) в навчальному процесі, психологічну структуру взаємодій суб'єктів навчання, особливості формування позитивного ставлення до оволодіння комп'ютерною грамотністю тощо. Тому цілком поділяємо думку, що „поряд із професійною компетентністю основними якостями, що забезпечують конкурентоздатність на ринку праці, стали мобільність, гнучкість до адаптації, критичне мислення, орієнтація в інформаційному просторі, уміння працювати з інформацією, комунікабельність, комп'ютерна грамотність” [6, с.34].

Згадані три складових інформаційної культури тісно переплітаються між собою. Система загальнонавчальних знань і умінь не лише сприяє успішному засвоєнню предметних знань і умінь. У її склад входять уміння читати, швидко писати, структурувати матеріал, конспектувати, реферувати, письмово й усно викладати матеріал, уміння працювати з таблицями, графіками тощо.

Отже, робимо висновок, що, незважаючи на досить широкий спектр публікацій, присвячених інформаційній культурі, не існує сталого обсягу цього поняття, а також його трактування. Це пояснюється багатогранністю і складністю самого феномена інформаційної культури.

Українськими науковцями М. І. Жалдаком, Ю. С. Рамським, Н. В. Морзе та іншими визначені найважливіші складові інформаційної культури, які слід формувати в майбутніх педагогів. До них відносяться такі:

- *світоглядна*, що передбачає усвідомлення вчителем впливу ІКТ на розвиток суспільства й системи освіти;
- *загальноосвітня*, що спрямована на оволодіння прийомами роботи з ІКТ;
- *професійна*, що передбачає накопичення досвіду використання ІКТ в педагогічній діяльності.

Значну роль у формуванні інформаційної культури відіграє освіта, що повинна формувати нового фахівця інформаційного суспільства. У цього фахівця необхідно виробляти наступні навички й уміння:

- пошуку інформації;
- диференціації інформації;
- виділення значущої інформації;
- вироблення критеріїв оцінювання інформації;
- здобування інформації та її використання.

Проте існують професії, для яких названих навичок і умінь замало. Наприклад, професія вчителя. До сукупності характеристик сучасного стилю мислення педагога, окрім названих навичок і умінь, варто ще віднести уміння систематизувати, структурувати, створювати власну інформацію, успішно презентувати її учням різних вікових категорій тощо.

Очевидно, що дати вичерпне означення інформаційної культури особистості фахівця сьогодні майже неможливо внаслідок надзвичайної динамічності цього поняття. Інформаційне суспільство, як було показано в першому розділі, розвивається досить швидкими темпами, а тому постійно будуть зростати вимоги до інформаційної культури фахівця будь-якої галузі, оскільки вона найчастіше трактується як "сукупність загальноосвітніх і вузькоспеціальних знань, умінь і навичок роботи з інформацією, необхідних йому для якісного виконання своїх професійних обов'язків" [15, с.392].

Навіть із такого вузького та спрощеного трактування інформаційної культури видно, що вона значною мірою визначається специфікою інформаційних потоків, що використовує в своїй професійній діяльності фахівець конкретної галузі.

Для з'ясування особливостей інформаційної культури вчителя визначимо характер і склад інформаційних потоків, що використовуються ним у професійно-педагогічній діяльності. Умовно розділимо ці потоки на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносяться навчальна інформація шкільних підручників, наочних посібників, дані про успішність учнів, навчально-методична документація тощо. З такими інформаційними потоками вчитель працює щодня, швидко набуваючи навички їхнього використання. А тому опрацювання внутрішніх потоків інформації не викликає в учителя жодних труднощів.

Значно потужнішими за обсягом та інтенсивністю є зовнішні потоки, до яких відносимо такі:

- 1) засоби масової інформації (газети, журнали, телебачення, радіомовлення);
- 2) довідники, посібники, словники, енциклопедії, наукові статті, монографії, дисертації тощо на паперових носіях;
- 3) наукова та науково-популярна інформація на електронних носіях (CD-диски, бази даних);
- 4) всесвітня мережа Internet.

Від уміння вчасно й ефективно скористатися зовнішніми інформаційними потоками значною мірою залежить професіоналізм вчителя, його професійний розвиток, професійна культура.

Для творчого вчителя початкових класів проблема інформаційної культури ускладнюється ще й тим, що він працює з різнопредметною інформацією. Йому доводиться викладати математику, природознавство, письмо, читання, малювання, співи, уроки трудового навчання, організовувати предметні ранки, писати міжпредметні сценарії інших

виховних заходів тощо. Тому для ефективної інноваційної діяльності вчителя початкових класів вкрай необхідною є оптимальна система інформаційного забезпечення, що спроможна була б забезпечити повноту й оперативність інформації за рахунок інтеграції різноманітних ресурсів і використання метаінформації. Для ефективного використання майбутнім учителем такої системи інформаційного забезпечення в професійній діяльності педагогічний університет повинен сформувати в нього високий рівень інформаційної культури.

Активне використання терміна „інформаційна культура” в педагогіці починається з робіт А. П. Єршова, В. М. Монахова, які, зокрема, приділяли увагу формуванню понятійного апарата. В літературі можна знайти визначення інформаційної культури менеджера, юриста, вчителя інформатики, інженера та ін. З початком другого тисячоліття зростає інтерес до проблеми формування інформаційної культури вчителя-предметника, який не викладає інформатику.

Що ж таке „інформаційна культура вчителя”? У термінологічному словнику [12, с.141] розкривається поняття „інформаційна підготовка вчителя”, що „повинна включати знання й уміння в галузі основ інформатики, що необхідні для його майбутньої професійної діяльності. Учитель повинний знати основні типи документів і види видань в освіті; канали і джерела одержання науково-педагогічної інформації; мати уявлення про методи аналітико-синтетичної обробки документів, інформаційно-пошукові мови, про способи пошуку документів у бібліотеках і базах даних. Він повинен уміти користуватися бібліографічними каталогами, покажчиками і картотеками; орієнтуватися в структурі книг і словників; скласти бібліографію за визначеною тематикою; створити за допомогою комп'ютера фактографічну або бібліографічну базу даних з досліджуваної проблеми”. Очевидно, що таке означення передбачає, насамперед, бібліографічну культуру вчителя.

У педагогічному словнику [8] Г.М.Коджаспирова й А.Ю.Коджаспиров дають наступне визначення: „Культура особистості інформаційна – сукупність

правил поведінки людини в інформаційному суспільстві, способи і норми спілкування із системами штучного інтелекту, ведення діалогу в людино-машинних системах „гібридного інтелекту”, користування засобами телематики, глобальними і локальними інформаційно-обчислювальними мережами. Містить у собі здатність людини усвідомити й освоїти інформаційну картину світу як систему символів і знаків, прямих і зворотних інформаційних зв’язків, вільно орієнтуватися в інформаційному суспільстві, адаптуватися до нього”. Таке означення є глибшим і передбачає глибокі знання в галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Культурологічний підхід до вирішення проблеми розвитку інформаційної культури використовував С. Д. Каракозов. Він спирається на культурологічні дослідження, що визначають функції культури особистості, основні структурні складові культури людини (знання, норми, цінності тощо); процесуальний аспект культури особистості в єдності культуроосвоєння і культуротворчості; результат присвоєння культури людиною, що виражається у взаємозв’язку навченості, вихованості і рівня розвитку. У підсумку він стверджує, що „інформаційна культура особистості являє собою складову частину базисної культури особистості як системної характеристики людини, що дозволяє їй ефективно брати участь у всіх видах роботи з інформацією – одержанні, нагромадженні, кодуванні і переробці будь-якого роду, у створенні на цій основі якісно нової інформації, її передачі, практичному використанні – і яка включає грамотність і компетентність у розумінні природи інформаційних процесів і відносин, гуманістично орієнтовану інформаційно-оцінну сферу (прагнення, інтереси, світогляд, ціннісні орієнтації), розвитку інформаційну рефлексію, а також творчість в інформаційному поводженні і соціально-інформаційній активності” [7, с.55].

На наш погляд, автор спробував дати в одному визначенні і характеристику підходу, і зміст компонентів, розвести поняття „грамотність” і „компетентність”, і навіть наслідки впливу на поведінку. У той самий час не можна сказати, що тут враховано досягнення інформаційної культурології.

В даний час інформаційна культурологія активно розробляє теоретичні, історичні, організаційно-методичні, технологічні аспекти проблеми. Як приклад можна привести дослідження останніх років, зокрема, в розробці понятійної системи. Так, наприклад, інформаційна культура визначається як галузь культури, що пов'язана з функціонуванням інформації в суспільстві і формуванням інформаційних якостей особистості.

Інформаційна культура – рівень знань, що дозволяє людині вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні і сприяти інформаційній взаємодії [10]. Отже, науковці і практики сходяться на тому, що інформаційна культура – явище багатокomпонентне.

На основі аналізу українських літературних джерел нами було з'ясовано, що до структури інформаційної культури науковці відносять когнітивну (знання і уявлення про нову інформаційну картину світу в гіпотезах і теоріях), операційно-змістову (практичні уміння і навички, пов'язані з одержанням, зберіганням, передаванням і обробкою інформації), комунікативну (принципи і правила поведінки особистості в інформаційних і комунікаційних системах) і ціннісно-рефлексивну (життєві установки, оцінки і ставлення до інформаційної галузі) компоненти. Всі згадані компоненти взаємопов'язані і взаємообумовлені [2, с.42].

Наявність різних означень і трактувань інформаційної культури та їхнє ускладнення в міру розвитку суспільства свідчить про динамічність цього поняття і необхідність у його визначенні враховувати вимоги інформаційного розвитку суспільства. Виробляючи власний підхід до розуміння інформаційної культури вчителя початкових класів, ми виходили з того, що ІК є "неодмінною ознакою високого професіоналізму майбутнього вчителя" [3, с.49], але цілком усвідомлювали правомірність застереження Р. С. Гуревича стосовно того, що „в міру становлення вчителя в новому інформаційному просторі складові його інформаційної культури будуть доповнюватися і видозмінюватися” [2].

До інформаційної культури вчителя М. І. Жалдак відносить „уміння систематично підвищувати свою кваліфікацію, застосовувати раціональні прийоми пошуку, аналізу, відбору, систематизації, узагальнення та використання інформації, в тому числі навчального матеріалу, орієнтуватися в інтенсивному потоці інформації, що стосується відповідної предметної галузі і суміжних галузей...” [4].

Інформаційна культура вчителя, на думку О. Й. Карабін [6, с.37], яка вважає, що інформаційна культура майбутнього вчителя - „відносно цілісна підсистема загальної професійної культури людини”, є продуктом його творчих здібностей і в сукупності з професійно значущими якостями вчителя виявляється в таких аспектах:

- висока комунікативна культура;
- розуміння й уміння адекватно інтерпретувати тенденції розвитку інформаційного суспільства;
- володіння основами аналітичної переробки інформації;
- уміння працювати з різною інформацією;
- знання особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності;
- ефективна робота з масовими інформаційними технологіями;
- уміння витягати інформацію з різних джерел та представляти її в зрозумілому вигляді;
- навички використання технічних пристроїв;
- володіння всіма жанрами навчально-методичної літератури;
- володіння засобами психолого-екологічного захисту від негативної інформації.

До даного переліку хочемо додати ще такі аспекти:

- уміння оцінювати якість інформації: її правдивість і важливість;
- уміння інтегрувати різнопредметну інформацію;
- уміння створювати власну інформацію.

Узагальнюючи вищесказане, можна дати наступне визначення: інформаційна культура вчителя – *це система знань, умінь і навичок із*

формулювання потреби в інформації зі здійснення пошуку необхідної інформації з усієї сукупності інформаційних ресурсів, з відбору, оцінювання, збереження знайденої інформації, з інтеграції, структуризації та створення нового інформаційного продукту.

Формування інформаційної культури педагога ґрунтується на інформаційній освіті, головне завдання якої полягає в підготовці вчителів до життя і діяльності в сучасних інформаційних умовах, навчанні школярів сприймати, розуміти різноманітну інформацію, усвідомлювати специфіку її впливу на психіку. Актуальними стали підготовка педагогічних працівників до оволодіння інформаційним простором, формування в учителів умінь використовувати дидактичний потенціал засобів інформаційних комунікацій у навчально-виховному процесі; оволодіння і впровадження вчителями педагогічних технологій формування інформаційно компетентної особистості.

В умовах модернізації освіти створюється нове високоякісне інформаційне середовище навчання, що стимулює процес інформаційного розвитку учасників. Очевидно, що система навчання постійно знаходиться під впливом соціального середовища, тому необхідно враховувати інформаційні зміни, що відбуваються. Інформаційне середовище стимулює учасників освітнього процесу на участь у принципово новому виді комунікації, орієнтованій на діяльнісний, операційний характер поведінки. Ці тенденції зумовили зростання вимог до інформаційної компетентності особистості. Людині все більше потрібні знання, сформовані уміння й навички ефективної взаємодії зі швидко змінюваним інформаційним середовищем, уміння використовувати надані ним можливості. Освітні установи намагаються сформувати таке середовище навчання, де суб'єкти освітнього процесу мають можливість одержати необхідну інформацію. Вона повинна бути доступною, відрізнятися повнотою, оперативністю, адекватністю завданням, що розв'язуються.

Тому в навчальні плани всіх факультетів педагогічних університетів уведені комп'ютерно-орієнтовані дисципліни: „Основи роботи з персональним комп'ютером”, „Мультимедійні засоби навчання”, „Методика застосування комп'ютерних технологій при викладанні предметів шкільного курсу” тощо. Досвід показує, що ці предмети викликають у майбутніх учителів значний пізнавальний інтерес, спонукають до самостійності й творчості, розвивають професійні уміння та навички.

Учитель постійно працює з масивами інформації, що в сучасному суспільстві збільшуються надшвидкими темпами. Дати правильну дидактичну оцінку інформаційної продукції здатна лише інформаційно грамотна особистість, тому закономірною є необхідність підготовки вчителів до оволодіння педагогічними технологіями формування інформаційно грамотної особистості в сучасному постіндустріальному суспільстві, а для цього вони самі мають володіти високим рівнем інформаційної культури.

Отже, формування й розвиток інформаційної культури майбутнього вчителя – це не лише мета освіти, а й засіб, що дозволяє найбільш ефективно здійснювати освітні процеси. Визначаючи інформаційну культуру як складову професійно-педагогічної культури вчителя, ми виходимо з того, що інформаційна грамотність і компетентність мають сприяти розвитку його загальної культури, що включає і професійно-педагогічну.

У сучасних умовах професійне зростання неможливе без використання сучасних ІКТ. Інформатизація історично неінформаційних професій є однією з головних тенденцій у змінах, що відбуваються нині в професійній сфері суспільства. Ці тенденції торкнулися й педагогічної діяльності. З'являється необхідність сформулювати, виразити нове бачення світу, освоїти нові способи оперування інформацією. Зміна інформаційних відносин характерна як для повсякденного життя, так і для професійної діяльності людини. Але саме розвиток інформаційних процесів у професійній діяльності, інформаційній діяльності професіоналів впливає на розвиток суспільства. Тому робимо висновок, що в умовах інформаційного суспільства головним

чинником і ознакою професійного розвитку педагога виступає його інформаційна культура.

Розвиток професійної культури вчителя сьогодні, на наш погляд, безпосередньо пов'язаний з осмисленням нового трактування інформаційної культури вчителя в умовах інформаційного суспільства. Доля кожного громадянина сучасного суспільства все більше залежить від того, наскільки він здатен своєчасно одержувати, адекватно сприймати і продуктивно використовувати інформацію не лише в своїй професійній діяльності, а й у повсякденному житті. У професії вчителя такі здібності є ще й професійно важливими.

У зв'язку з цим істотно змінилася роль учителя: саме він забезпечує виробництво, передавання, поширення знань. Педагог повинен формувати й реалізовувати нові освітні програми, що враховують останні досягнення в сфері науки й практики. Він має стимулювати роботу учнів з інформацією, консультувати, допомагати їм адаптуватися до інформаційного середовища, що швидко змінюється, здійснювати інформаційну діяльність більш ефективно й раціонально. Саме від педагога залежить формування і розвиток інформаційної культури учнів, тому що він відіграє важливу роль у навчанні прийомам пізнавальної діяльності, розвитку культури інтелектуальної праці своїх учнів.

Інформаційна культура вчителя буде виявлятися в різних навчальних ситуаціях, що відповідають репродуктивному і продуктивному навчанню. Якщо від студента вимагають лише репродуктивне засвоєння знань, навчальний заклад повинен надати йому вичерпну вихідну інформацію, джерела з відповідної теми. Якщо ж від майбутнього вчителя очікують творчого засвоєння знань, самостійного інформаційного пошуку і добору інформації, некоректно чекати від нього заздалегідь визначеного результату. Не випадково однією зі складових інформаційної культури є інформаційна етика, повага до людської гідності в інформаційній взаємодії.

Рівень інформаційної культури впливає на інформаційну поведінку майбутнього вчителя і його інформаційні потреби. Інформаційна культура вчителя буде виявлятися в його оцінному ставленні до інформації, у його інтересі до інформаційної діяльності. Педагог повинен уміти чітко формулювати свої інформаційні запити, кваліфіковано використовувати будь-які джерела інформації і здійснювати свідомо їхній вибір. Рівень його інформаційної культури проявиться й у вільному орієнтуванні в інформаційних потоках, знанні й активному використанні технології інформаційного пошуку в своїй професійній діяльності.

Але особливо важливим, на нашу думку, є формування в майбутнього педагога інформаційного світогляду. Маємо на увазі вироблення в майбутнього вчителя власної позиції, оцінного ставлення до об'єктів і явищ інформаційного середовища, формуванням світогляду про глобальний інформаційний простір, інформаційні взаємодії в ньому, можливості і проблеми його пізнання і перетворення людиною, а також способи формування цього компонента інформаційної культури в своїх учнів.

Розв'язання цього завдання можливе на основі формування знань педагога про межі застосовності комп'ютерної техніки і пріоритеті цінності людського життя, про роль інформатики й інформаційних технологій у розвитку сучасної цивілізації; про інформаційну інфраструктуру суспільства; юридичні, етичні й моральні норми роботи в інформаційному середовищі і т.ін. Світоглядний компонент виявляється в рефлексії педагогом мотивів, змістів, цілей, якості і результатів своєї інформаційної діяльності як з користю для інших і суспільства, так і в інтересах креативності й особистої самореалізації; знаходження власної позиції в різних ситуаціях інформаційної діяльності і т.ін.

Література

1. Гулеватий А.А. Інформаційна культура як основа психологічної готовності особистості до використання комп'ютерної техніки //Самовиховання як фактор розвитку особистості: Збірник наукових

- праць №23. Частина II. – Хмельницький: Видавництво Національної академії ПВУ, 2002. – 431 с.
2. Гуревич Р. С., Коломієць А. М., Коломієць Д. І. Формування інформаційної культури педагога в контексті неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр.–Київ: Інститут пед. освіти та освіти дорослих. 2001. Ч.1. – С.276-281.
 3. Дяченко С.В. Педагогічні умови формування інформаційної культури студентів гуманітарних факультетів педвузів //Проблеми сучасного підручника: Зб.наук.праць/Ред.кол.- К.: Педагогічна думка, 2004. – Вип.5., Ч.ІІ. – С.49-53.
 4. Жалдак М.И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе. Дисс.д-ра пед.наук //М.:НИИ СИМО АПН СССР, 1989. – 48 с.
 5. Жилкин В.В. Понятие информационной субкультуры //Информатика и образование.– 2005. №2. – С.106.
 6. Карабін О. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2005. - №2. – 149 с.
 7. Каракозов С.Д. Информационная культура в контексте общей теории культуры личности // Педагогическая информатика.- 2000. - № 2. – С. 41–54.
 8. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь: Для студ. высш. и ср. пед. учеб. заведений. – М.:Академия, 2001. – 176 с.
 9. Коломієць А. М. Інформаційна культура як системоутворюючий чинник професійної культури вчителя //Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: Зб. наук. пр.– Вип 9. Київ-Вінниця: ДОВ “Вінниця”. 2006. – С. 402-409.
 - 10.Коломієць А. М. Основи інформаційної культури майбутнього вчителя : Навч.-метод. посібник. / Коломієць А.М., Лапшина І.М., Білоус В.С. – Вінниця: ВДПУ, 2006. – 88 с.
 - 11.Першиков В.И., Савинков В.М. Толковый словарь по информатике. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 543 с.
 - 12.Полонский В.М. Словарь понятий и терминов по образованию и педагогике. -М., 2000. – 367 с.
 - 13.Розенберг Н.М. Информационная культура в содержании общего образования //Сов. Педагогіка.- 1991 - № 3. – С.33-38.
 - 14.Семеновкер Б.А. Информационная культура: От папируса до компактных оптических дисков //Библиогр. – 1994. - №1. – С.12.
 - 15.Хмельницький О.О. Інформаційна культура сучасного фахівця //Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: Матеріали Міжнар.наук.конф. – Харків: ХДПУ, 2000. – С.390-393.